

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עמ"ש 46631-05-11

בפני: כב' השופט ישעיהו שנלר, סגן נשיאה- אב"ד
השופט ד"ר קובי ורדי
השופטת רות לבהר-שרון

פלונית

ע"י ב"כ עוה"ד צוריאל בובליל

נגד

פלוני

ע"י ב"כ עוה"ד ישעיהו קינן

פסק דין

השופט ישעיהו שנלר- אב"ד:

ערעור על פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה בתל-אביב (כב' השופט נחמני) מתאריך 1.5.11 בתמ"ש 39651-01-10, אשר דחה תביעה נזיקית שהגישה המערערת כנגד בעלה דאז, המשיב, לפיצוי בגין סרבנות למתן גט (להלן: **תביעת הנזיקין**).

רקע עובדתי והשתלשלות ההליכים

1. המערערת והמשיב נישאו בתאריך 2000, כשמנישואיהם נולדה בתם הקטינה, ילידת 2004 (להלן: **הקטינה**).

בסוף שנת 2004 תחילת שנת 2005, הגישה המערערת תביעות שונות כנגד המשיב, ובכלל האמור תביעה למשמורת, תביעה למזונות ולמדור שלו. יתר על כן, ביום 29.3.05 ניתן צו הרחקה כנגד המשיב מדירת הצדדים (להלן: **הדירה**), שהוארך, ככל הנראה, עד חודש יולי 2006. מכל מקום אין חולק כי מתחילת שנת 2005 הצדדים אינם מתגוררים יחד, וכי המערערת עושה שימוש בדירה, לרבות השכרת יחידה ממנה.

המערערת אף הגישה בשנת 2005, תביעה בעניין הרכוש, לרבות פירוק השיתוף בדירה. כך גם הוגשה תביעה כספית כנגד המשיב, על ידי הסבתות של המערערת, להחזר הלוואות שנתנו לצדדים לרכישת הדירה.

במקביל, הגישו הצדדים תביעות לבית הדין הרבני, להן נתייחס בהמשך הדברים.

מכל מקום, ביום **31.1.10** הגישה המערערת את תביעת הנזיקין, אשר מטעמי אגרה הועמדה על סך של 400,000 ₪, למרות שלטענתה היא זכאית לסכום של 800,000 ₪. מכאן, נעבור לתאר את ההליכים השונים בפני בית הדין הרבני, אשר היוו רקע להגשת תביעת הנזיקין.

2. בתאריך 9.5.05 הגיש המשיב תביעת גירושין כנגד המערערת, בה טען כי הם אינם מסתדרים, וכי המערערת השיגה בטענות שווא את צו ההרחקה כנגדו, כי אינה מאפשרת לו לראות את הקטינה, כי שינתה התנהגותה **"והגענו להסכמה שנתגרש"**. אולם, בהמשך חזר בו המשיב מתביעת הגירושין. בסמוך להגשת תביעת הגירושין על-ידי המשיב, הגישה אף המערערת תביעת גירושין מטעמה, וזאת ביום 14.5.05 (להלן: **תביעת הגירושין הראשונה**). בדיון מיום 30.10.05, טענה המערערת אודות אלימות ואיומים, כך גם כאילו קשר המשיב קשר רומנטי עם עובד שלו, וכשהמשיב הכחיש זאת, ועתר לשלום בית. בדיון נוסף, מיום 2.7.07, טענה המערערת כי מזה שלוש שנים שהיא לבד, כך אודות הקטינה שאין לה קשר עם אביה, וכי **"איני רוצה להביא ממזרים לעולם. אני בחורה צעירה"**.

המשיב היה מוכן לתת את הגט, אולם ציין כי אינו מוכן שהמערערת תישאר בדירה, והוא יחיה כהומלס, כלשונו, ועל כן דרש כי הדירה תימכר, והכספים יופקדו בנאמנות עד הכרעת בית המשפט בעניינים הרכשיים, כולל הדירה. מנגד, המערערת טענה כי ישנן הלוואות שהוא חייב להחזיר, וכשלדברי ב"כ המערערת אודות אפשרות למכירה, אין טעם במכירת הדירה, החזר המשכנתא ותשלום אותו הסכום בגין דירה אחרת, תוך הדגשה **"אי אפשר לקנות גט בכסף"**, וזאת גם בהתייחס לשאלה שהופנתה אליה, כי המשיב מבקש להיות בטוח שיקבל את אשר מגיע לו.

ביום... **2007** ניתן פסק דין בתביעת הגירושין הראשונה (אב"ד הרב פרובר). בית הדין קבע כי המשיב היה מוכן לתת את הגט, אם המערערת תגיע עימו להסכם בנושא הרכוש.

עוד הפנה בית הדין להצעות המשיב, לפיהן יהיה מוכן להתגרש מיידית. אולם, בכפוף למכירת הדירה והפקדת כספי התמורה בנאמנות עד לפסיקה בעניינים, או שהדירה תושכר, ומדמי השכירות תשולם המשכנתא, והיתרה תחולק.

מכל מקום, בית הדין קבע שאכן **"אין גט קלף מיקוח ואין לדרוש תמורת גט דברים שלא מגיעים ע"פ דין. אולם, כל עוד ובעל תובע דברים המגיעים לו ע"פ דין, אין לחייבו בגט, אם מוכן לתת את הגט באופן מיידית, אלא שמבקש ביטחון שיקבל את המגיע לו..."**. כך גם הבהיר ביה"ד כי הדירה רשומה ע"ש שני הצדדים, וכי הבעל

נכון היה לתת את הגט מיידית וכשבית הדין קובע "לדעתנו, הצעות הבעל נראות סבירות, ועל כן, גם אם הבעל היה חייב בגט [אין בשלב זה הכרעה], לא נחשב כמעגן את האשה.." (ההדגשה שלי). משכך דחה בית הדין הרבני את תביעת הגירושין של המערערת. יוער, כי המערערת לא הגישה ערעור על פסק הדין.

3. בתאריך **1.1.09** הגישה המערערת תביעת גירושין שניה (להלן: **תביעת הגירושין השניה**) לבית הדין הרבני.

בדיון מיום... 2009 טענה המערערת כי המשיב נישא פעם שניה, וכי על כן יש לחייבו בגט. אולם, המשיב מצידו חזר לעניין הצעותיו, כך גם ציין כי מונעים ממנו לראות את הקטינה.

באותו דיון ציינה ב"כ המערערת כי ביום **2009** נישא המשיב בחו"ק על-ידי הרב פרנק מירושלים, וכשהאשה לה נישא בחודש החמישי להריונה, תוך חזרה על הטענה כי לא ניתן לפנות את הדירה כתנאי לגט.

באותו דיון, משנשאל המשיב, הכחיש כי נשא אשה אחרת, אלא טען כי הוא רק גר עימה משך חצי שנה, ומשכך, ביקשה המערערת להביא הוכחות לנטען.

בדיון שהתקיים בביה"ד ביום 17.11.09 טענה המערערת כי הוגשו שלושה כתבי אישום כנגד המשיב על אלימות, כך גם הוגשה נגדו תלונה על ביגמיה וכי המשיב אינו רשאי להתנות את הגט בסיום ההליכים בבית משפט, הליכים שהצדדים ממתנינים שם לפסק דין. כאמור, המשיב חזר על הצעותיו וכך גם ביה"ד פנה לב"כ המערערת בציינו "את עושה טעות נוראה שאת לא מקבלת את הצעת ביה"ד לפתור את עיגון וסבל האשה". בהמשך ביקשה ב"כ המערערת למחוק את הדברים כי "האשה לא תמכור ולא תצא מהבית בשום אופן".

במסגרת אותו דיון, חזרה וציינה המערערת כי אל לו לבית הדין להידרש לענייני הרכוש, וכשמנגד, טען המשיב, כי אינו מעגן את המערערת, וכי הוא מציע שמהיתרה לאחר המכירה ותשלום המשכנתא, יופקד הסכום הנטען והנדרש על-ידי הסבתות, ורק היתרה תחולק.

ביום **24.11.09** ניתן פסק הדין השני על-ידי ביה"ד האזורי, אשר גם במסגרתו נדחתה תביעת הגירושין של המערערת.

בית הדין חזר על עיקרי פסק הדין הקודם, כך גם צוין כי לא הוגש ערעור על פסק הדין. בנוסף, ציין בית הדין, כי אינו מתערב בנושא הרכושי, אולם לאור התביעה לחיובו של המשיב בגט, כך גם העתירה לכופ עליו את מתן הגט "וזאת כדי לא

לאפשר לו לעכב את הגירושין" נדרש בית הדין לבחינת ההצעות אשר בית הדין ראה אותן כסבירות, למרות שהמערערת לא הסכימה להן, ועל כן נקבע "אין במקרה שכזה לראות את הבעל כמסרב לתת גט, ואין לראות אותו כמעגן את האשה אלא אדרבא האשה היא זאת שמעגנת את עצמה" (ההדגשות שלי).

ושוב, חזר בית הדין אודות אופן רישום הזכויות בדירה, וכי על-פני הדברים הדירה שייכת לשניהם, כי הבעל מזה חמש שנים מחוץ לדירה, וכשמדובר בדירה גדולה, אשר חלקה מושכר. יתר על כן, בהתייחס להצעותיו של המשיב, הרי אלו אינן פוגעות בבית המשפט, אלא רק "נותנים לבעל ביטחון כי יקבל את חלקו בדירה ללא עיכובים", ומשכך קבע בית הדין, כי גם אם היה חיוב, ואין צורך להכריע בכך, אין אפשרות בפועל לחייבו, בגין המפורט לעיל.

4. כאמור, ביום **31.1.10** הוגשה תביעת הנזיקין, אודותיה נרחיב בהמשך. מכל מקום, על פסק הדין האחרון של בית הדין הרבני האזורי, הגישה המערערת ערעור לבית הדין הרבני הגדול.

בדיון מיום **14.4.10** שב המשיב וטען כי לא נישא לאשה שניה, תוך שהצהיר והתחייב כי אם יתברר שאכן הוא נישא לאשה אחרת, אזי יתגרש מיידית ללא שום תנאים "כולל אלו שהתנה בפני ביה"ד האזורי".

בהתאם, ניתנה ביום **6.5.10** החלטת בית הדין הרבני הגדול, אשר במסגרתה התייחס בית הדין לטענות הצדדים, ובכלל האמור, טענת המערערת כי בהתאם להלכה, לרבות פסיקתו של הרב דיכובסקי, דעת המהרשד"ם אינה מקובלת על כל הפוסקים, דהיינו אפשרות של בעל להתנות את מתן הגט, וכך גם הפנה בית הדין לאותה התחייבות של המשיב. משכך, קבע בית הדין הרבני הגדול, כי לאור הסכמה זו, אין צורך להיכנס לגוף הדברים, אלא יש להחזיר את התיק לבית הדין הרבני האזורי על-מנת לאפשר למערערת להציג ראיותיה, וכי "במידה ויוכח הדבר בפני ביה"ד שאמנם הוא נשוי, ביה"ד יפסוק בתביעת האשה לחייבו בגירושין".

5. ביני וביני, ביום **2.8.10** ניתן, לאחר תקופה ארוכה פסק דינו של בית המשפט לענייני משפחה לגבי משמורת, מזונות ופירוק השיתוף בדירה - תוך הוראה כי אכן יש לקבל מחד גיסא את תביעת הסבתות, אולם מאידך גיסא, יש לדחות את טענת המערערת כאילו היא זכאית לכל היתרה.

על כן, נקבע כי הדירה תימכר, וכי מהיתרה תסולק המשכנתא, כך גם חובות, היתרה תחולק בין הצדדים, וכי מחלקו של המשיב, יבוצע החזר לסבתות.

6. ביום **19.9.10** הורשע המשיב בעבירה של ריבוי נישואין לפי סעיף 176 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ובמסגרת הסדר טיעון. בטיעונים לעונש ציינה התביעה כי ההסדר הינו על דעת המתלוננת, וכי **"ההליך הפלילי יקל עליה לקבל את הגט ברגע שתהיה החלטה של ביהמ"ש בהליך זה"**. ב"כ המשיב, הוא הנאשם שם, ציין כי מדובר בבחור צעיר בן 32, פרוד מאשתו הראשונה **"עמה היה נשוי תקופה קצרה. הם פרודים כמעט 6 שנים. נמצא בהליכי גירושין ארוכים מאוד בעל כורחו"**. יתר על כן, בהמשך טען, כי הליך הגירושין התמשך שלא בגין המשיב **"כיוון שמדובר במחלוקת על רקע רכוש משותף"**. בהתאם, ניתן גזר הדין אשר מציין כי הוא ניתן **"בהתחשב בהודאה ועל מנת להחיש את שחרורה של המתלוננת, אשתו הראשונה של הנאשם מכבלי הנישואין הקושרים אותה אליו..."** (ההדגשות שלי).

7. לנוכח ההרשעה האמורה ופניית המערערת לבית הדין הרבני האזורי, ניתנה ביום 2010 החלטה כי לאור החלטת בית הדין הרבני הגדול, ולאחר עיון במסמכים, יועברו הצדדים ישירות לבית הדין לגיטין, לביצוע הגט, לאור התחייבותו של המשיב.

גם עתה טרם הסתיים נושא הגירושין, וזאת בעת שבדיון מיום 1.11.10, ציין ב"כ המשיב, כי אכן הוא מוכן לתת את הגט **"על תנאי שתביעת הנזיקין בטלה"**, אמנם אינו מתעלם מאותה התחייבות שנתן בבית הדין הרבני הגדול, אולם **"הבעיה שמאז הנזיקין הוגשו עוד בקשות להטלת עיקולים במסגרת תביעת הנזיקין"**. ושוב, חזרה וטענה המערערת כי ההתחייבות הייתה ללא תנאי, ושוב חוזר בית הדין על זכותו של המשיב ודרישותיו הלגיטימיות, וכשהמערערת מציינת אודות הקטינה, שיש לה אחות שהיא אינה יודעת אודותיה, כך גם אביה מתכחש לה, וכי **"מגיע לי כתובה, הוא לקח אשה נוספת, אני רוצה גט בלי תנאים"**.

בית הדין הרבני חוזר ולוחץ דווקא על המערערת לסיים בהסכמה את נושא הגירושין, לרבות אפשרות להעברת העניין לבית הדין הרבני הגדול.

בנסיבות, ציין בית הדין אודות הקושי בסידור גט בעת שקיימת תביעת נזיקין בגין סרבנות גט, אולם דווקא ב"כ המשיב ציין כי אין קשר בין הדברים, ועל כן נשאל המשיב אם היה נותן גט ללא תנאי, אם התביעה הייתה נמחקת, וכשתשובתו חיובית, ואז ורק אז, בית הדין הפנה את הצדדים לסידור הגט, תוך שבית הדין מבהיר **"מתוך הדברים שנאמרו ע"י הבעל הוברר לנו שאין קשר בין תביעת הנזיקין לרצון הבעל להתגרש ולא תביעת הנזיקין היא זאת שמביאה את הבעל**

להסכמה להתגרש ואדרבא אם לא הייתה כלל תביעת נזיקין, הצדדים היו כבר גרושים וע"כ אין מניעה הלכתית לבצע גט פיטורין".

8. ואכן, תביעות גירושין שהוגשו עוד בשנת 2005 הסתיימו בגירושין, אולם זאת רק ביום 2010.

יוער, למען שלמות התמונה, כי ביום 12.2.12 דחה כב' השופט ארז שני, את תביעת המשיב לדמי שימוש ראויים בגין הדירה בהתייחס לעבר, תוך שקבע הוראות ביחס לעתיד.

הדין ופסק הדין בעניין תביעת הנזיקין:

טענות המערערת לפני בית משפט קמא:

9. המערערת תיארה בתביעתה ובסיכומיה, את העובדות כפי שפורטו לעיל, וכי למעשה מאז שנת 2005 היא מתגוררת בנפרד, תקופה העולה על 4.5 שנים בעת הגשת תביעתה, וכי סרבנותו של המשיב פגעה בסיכווייה להינשא ולהקים משפחה חדשה, תוך פגיעה בכבודה, וכי היא זכאית לפיצוי בגין עילות שונות, לרבות "כליאת שווא", הפרת חובה חקוקה ועוולת הרשלנות. לטענתה, על המשיב לפצותה בסכום של 200,000 ₪ לשנה, ועל כן סך הכל היא זכאית לסכום של 800,000 ₪, כולל פיצויים מוגברים, אולם לצרכי אגרה, העמידה את התביעה על-סך של 400,000 ₪ לתקופה שמחודש אפריל 2006, דהיינו שנה לאחר הגשת תביעת הגירושין, ועד להגשת התביעה בחודש ינואר 2010, תוך שהיא עותרת לסכום של 682 ₪ ליום, ממועד הגשת התביעה ועד למועד מתן פסק הדין או מתן הגט, המוקדם מביניהם. עוד טענה, כי בית הדין הרבני חרג מסמכותו, וכי לא היה מקום שבית הדין הרבני יקבע כאילו ההצעות סבירות, בה בעת שהן מחייבות את פינוי הדירה, ומבלי שהוסדר נושא המדור.

במיוחד הדגישה בסיכומיה אודות נישואיו השניים של המשיב, כך גם התנהלותו בכל הקשור לכך, וכשבית הדין הרבני מתעלם מכל האמור. יתר על כן, גם אם היה מדובר על הצעות סבירות, עדיין לא היה רשאי בית הדין לקבוע כי ניתן להתנות את הגט בהצעות אלו או אחרות.

טענות המשיב לפני בית משפט קמא:

10. בכתב הגנתו, אשר הוגש ללא סיוע עורך דין, הפנה המשיב לפסק הדין של בית הדין הרבני, ולפיו המערערת היא הסרבנית, וכי המערערת סירבה לקיים הסכם להסדרת הנושאים הרכושיים, כך גם סירבה לשלוש ההצעות שהוצעו.

עוד נטען על-ידו, לרבות בסיכומיו, כי בהתאם לקביעות בית הדין הרבני, לא היה אמור לתת גט בלי שהובטחו זכויותיו, וכי אין מקום לכך שבית המשפט יתערב בהחלטות בית הדין, וכי מעת שנקבע כי המערערת היא המעגנת את עצמה, אין בית המשפט יכול לקבוע כי קיימת סרבנות מצידו לתת גט. כן טען המשיב כי לזכותו עומדת טענת קיזוז בגין השימוש שעשתה המערערת בדירה ביחד עם בתה ועם מאהבה (שלטענתו נודע לו על קיומו רק מתסקיר משלים שהוגש בחודש דצמבר 2008). בנוסף טען, כי המערערת הייתה יכולה להקטין את נזקיה לו הייתה פועלת לפי הוראת בית הדין.

יוער, כי אין בסיכומים התייחסות לנושא הפיצוי הנדרש.

11. להשלמת מסכת טענות הצדדים, יצוין, כי בתגובת המערערת לסיכומי המשיב טענה המערערת כי גם אם המשיב לא חויב בגט, עדיין עומדת לה עילה נזיקית בהתאם לפסיקה, וכי אין צורך בהוכחת הנזק.

פסק דינו של בית משפט קמא:

12. בית המשפט פירט את השתלשלות ההליכים בין הצדדים, כך גם כי סבר שעדיף שקודם יסודר הגט, ורק לאחר מכן יינתן פסק הדין בתביעת הנזיקין, על-מנת למנוע מצב בו פסק הדין יהווה סיבה לאי מתן הגט, ולאחר שבית המשפט הבהיר למשיב, כי לאחר הגט, ההליך יימשך בפני בית המשפט "ולאחר מתן הגט, אדאג אני עצמי כי הוא יקבל את חלקו בדירה" (סעיף 7). אולם, "הנתבע לא היה מוכן להסכים לכך והוא טען כי רק לאחר שיקבל את חלקו בדירה ייתן את הגט".

עוד התייחס בית המשפט להחלטת בית הדין הרבני הגדול, בהדגישו כי בית הדין הרבני הגדול לא מצא לנכון להתערב בפסק דינו של בית הדין הרבני האזורי, הגם שהפנה לאשר צוין אודות התחייבותו של המשיב, אם יוכח שאכן נישא לאחרת. עוד קבע בית המשפט, כי "התובעת הינה אשה חזקה ודומיננטית והנתבע חלש יותר" (סעיף 67), וכי לא בכדי היו למשיב חששות כי לאחר שייתן את הגט, האשה תמנע ממנו שימוש בדירה, כפי שקרה אכן בפועל.

בית המשפט אינו מתעלם מהפסיקה אודות פיצוי בגין סרבנות גט, וכי "גם אם ע"פ הדין אין האדם חייב ליתן גט, אולם אין גם פסיקה אחת לפיה במקום בו ביה"ד הרבני קובע כי האשה מעגנת את עצמה, יהיה על הבעל לשלם פיצוי בגין העיגון, כאשר התובעת היתה יכולה בהתאם לראות (כך) ביה"ד למנוע את העיגון".

יתר על כן, במקרה דנן, לא נקבע כי על המשיב מצווה לגרש את המערערת, ואף המלצה לכך לא ניתנה, אלא הפוך מכך "בית הדין הרבני סבור היה כי הנתבע אינו חייב בגט וכי התובעת מעגנת את עצמה".

עוד ציין בית המשפט "לא החיוב בגט מקנה את האפשרות לחייב צד בגין סרבנות ליתן או לקבל גט, אלא, די בכך כי אין סיבה לא לתת את הגט...".

בהתייחס למקרה דנן, הבהיר בית המשפט כי קיים גם קשר בין תביעת הנזיקין לבין הגט, וכי אמנם לאור ההליך הפלילי, נקבע כי לא מדובר על גט מעושה, אולם עצם הגשת התביעה גרמה לדחיית מתן הגט, תוך קביעה עובדתית בסעיף 73 "לולא ההליך הפלילי לא הייתה מקבלת את גיטה עד היום".

לבסוף, ציין בית המשפט כי אין מקום לדחות את טענת המשיב שאכן חושש הוא שלא יקבל את חלקו בדירה, והפוך מכך, אכן יש חשש שירחק היום עד שיקבל את חלקו, ולכן ולא בכדי, מצא בית הדין לנכון לקבוע את אשר קבע בעניין חשש זה. כך גם הפנה בית המשפט לטענות סרק שהעלתה המערערת, כך גם התנהגותה והתנהלותה, אשר היה בהם, אכן, לבסס חשש שכזה.

תמצית טענות הצדדים בערעור

טענות המערערת:

13. די בקביעת בית משפט קמא, בדבר סירובו של המשיב למתן הגט, כשהמשיב משתמש בו כקלף מיקוח בעניין הרכוש, משום עילה לחיובו בנזיקין, הואיל ולא היה כל מקום לעגן את המערערת, כאשר העניין הרכושי אינו רלוונטי לגט. יתר על כן, המשיב הוא זה שגרם להימשכות ההליכים הן בבית הדין והן בבית המשפט, ובכך עיגן את המערערת. אין חולק כי בעוד שהמשיב עיגן את המערערת, הרי הוא מצידו "היה ביגמיסט" ואף הביא ילדה, כך המערערת, עוד לפני סידור הגט, ואף הורשע על בסיס הודאתו.

14. אין כל מקום להסתמכות המשיב על החלטות בית הדין, אשר כביכול קבע כי צודק הוא. זאת, הן במבחן התוצאה, דהיינו הגירושין בפועל, ללא הסדרת אותם תנאים רכשיים שטען להם, ובנוסף, כל התנאים שדרש לא התקיימו, כולל ביטול תביעת הנזיקין, והגם שכך, בסופו של יום, ניתן הגט. חמור מכך, המשיב העלים ולא סיפר לבית הדין כי בזמן שהתנה על הגט, בנימוקים רכשיים, הוא כבר נישא לאשה שנייה, וכשהוא משקר אף לבית הדין הרבני הגדול, ואף הבאת הילד הנוסף מהאשה האחרת.

15. גם לגופם של דברים, לא היה כל יסוד לטענה כאילו לא ניתן היה לסדר את הגט, ולאחר מכן לנהל את התביעות הכספיות, וכפי שאכן עשה בפועל, כגון בעניין התביעה לדמי שימוש ראויים, וכשמנגד הפעיל לחץ פסול כנגד המערערת שהשעון הביולוגי שלה מתקתק, כך המערערת, ואינה יכולה להביא ילדים נוספים לעולם ללא סידור הגט. עוד נטען, כי בית משפט קמא קבע כי למעשה הכל היה תלוי ברצונו של המשיב, וזאת בהתייחסות הן לתביעת הנזיקין והן להרשעה הפלילית. מנגד, לא היה כל אשם תורם מצד המערערת.

16. בית המשפט לא בחן כלל את שאלת העיגון, כביכול לאור שלילת העיגון על-ידי בית הדין, אולם כל זאת תוך התעלמות שפסיקת בית הדין האזורי נשללה למעשה בפסיקת בית הדין הרבני הגדול. יתר על כן, היה על בית המשפט לבחון את שאלת העגינות כסוגיה עצמאית בתביעת נזיקין. בחינה שכזאת, תוצאתה שאכן מדובר בסרבנות גט, מצד המשיב.

17. בית המשפט התעלם, לשיטת המערערת, מכך שהמשיב פתח בהליכי גירושין, כך דבריו עוד בשנת 2007 כי הוא מעוניין לתת את הגט, כך נישואיו בשנת 2009, וכשאינן חולק אודות הקרע המוחלט בין הצדדים עוד קודם לפתיחת ההליכים המשפטיים.

עוד הוסיפה, כי לא היה יסוד לקביעה אודות התנהגותה היא, במגוריה בדירה, וכי לא היה מקום גם לעיכוב במתן פסק הדין. המערערת אף טענה כי בית המשפט התעלם מכך כי בעל חייב בחובת זהירות כלפי אשתו מעצם טיבו של קשר הנישואין, וכי אין חולק שהמשיב הפר חובת זהירות זו, תוך פגיעה באוטונומיה שלה. אם לא די בכך, המשיב אף סירב לתת את הגט מיידית לאחר שהורשע בביגמיה, חרף התחייבותו בבית הדין הרבני הגדול, תוך הפניה להתנהלותו וכפי שהובאו הדברים לעיל.

עוד מלינה המערערת על נימוקיו המוטעים, לשיטתה, של בית משפט קמא, ובכלל האמור, חשש מכשרות הגט בשל תביעת הנזיקין, כאילו היא החזקה והמשיב החלש, כי יש משמעות לכך שבית הדין לא המליץ להתגרש תוך הפניה לקביעותיו של בית הדין, בה בעת שמדובר בתובענה לפיצוי כספי בלבד, ועל בסיס עילה בנזיקין בלבד. עוד התעלם בית המשפט מקיומם של שני מסלולים נפרדים, תוך הפניה לפסיקה ולמאמרים, וכשלמעשה בית הדין הרבני לא בחן לגופה את קיומה או אי קיומה של

עילת גירושין, וכשבית הדין הרבני לא דחה את תביעת הגירושין של המערערת מחוסר עילה, אלא מהנימוקים כפי שפורטו לעיל. לבסוף, הפנתה המערערת לטעויות נוספות של בית משפט קמא, לרבות עובדתיות.

18. במסגרת השלמת הטיעון בכתובים, לאחר הדיון, טענה המערערת כי מועד העיגון ראשיתו מעת שהמשיב הגיש את תביעת הגירושין מחד גיסא, וסירב להתגרש בטענות שאינן קשורות לגט, מאידך גיסא.

די בכך שהמשיב השתמש בגט כקלף מיקוח בעניין הרכוש על-מנת לחייבו בנזיקין. עוד נטען, כי אשר קבע בית הדין אודות תנאי בגט, אינו מוסכם על רוב הפוסקים, אשר אינם מאפשרים עיגון בסחטנות, ובניגוד לשיטתו של האב"ד בבית הדין הרבני האזורי.

לשאלת התערבות בית המשפט בפסיקת בית הדין, לטענת המערערת, לאחר שבית המשפט נוכח שבית הדין חרג מסמכותו או הפעיל את כליו ההלכתיים שלא בדרך הראויה, בית המשפט אינו חושש להתערב, הגם שלא כדבר שבשגרה, תוך הפניה לפסיקה, כך גם לטענה כי בעת שיש מקום "להשליט צדק ולשמור על זכויות אדם" על בית המשפט להיכנס לעובי הקורה ולעסוק בצד ההלכתי, כך גם הוא תפקידו של בית המשפט, בעת שבוחן הוא הענקת סעד לתובע.

כך גם צוין כי ההתערבות אינה רק לבג"צ, אלא גם לבית המשפט לענייני משפחה. לבסוף, הרחיב ב"כ המערערת אודות מעמדו של בית הדין הרבני הגדול, כך גם השקפתו של הרב פרובר, וכך גם בשאלת ההכרה בסמכות בית המשפט, וכשדומה כי לא היה צורך בכל אותו דיון ומקורות בשאלות אלו, וכשלמעשה עותר ב"כ המערערת כי בית המשפט יקבע כי טעה בית הדין הרבני בעת שדחה את תביעת הגירושין, תוך שאיפשר את הסחטנות.

טענות המשיב:

19. המשיב טען כי בהתאם לכתב התביעה, מדובר על תקופה שמחודש אפריל 2006 עד מועד הגשת התביעה, דהיינו תקופה של שלוש שנים ושמונה חודשים בלבד, ולא חמש שנים וחצי, כטענת המערערת.

כך, גם לא היה מקום להסתמך על צו הרחקה, שפקע עוד ביום 9.7.06. עוד נטען, כי למרות שהמערערת הגישה תביעות, ובכללן פירוק השיתוף בדירה, היא פעלה בניגוד לאשר תבעה, ובחוסר תום לב, וזאת משך שבע שנים.

מנגד, המשיב עוד טרם הגשת תביעת הגירושין, ניהל מו"מ עם המערערת והסכים להתגרש לאחר שהבין ששלום הבית לא יצלח, אלא דווקא המערערת היא זו שלא הסכימה לכך, וכשהמערערת לא התכחשה להסכמות אלו.

משכך, לא מדובר על הצעות שהוצעו בגדר "תנאים", אלא בגדר "הסכמות" לפירוק השיתוף וחלוקת הרכוש המיידית, ואשר ניתנו עוד בשנת 2007. משכך, אין למעשה הביגמיה (אשר המשיב ממשיך להכחישו) והבלתי מוכח, השלכה על תביעת הנזיקין, זאת מאחר ובניגוד למקרים אחרים, הרי במקרה דנן, בית הדין הרבני קבע קביעה עובדתית כי המערערת היא זו המעגנת את עצמה, וקביעת בית הדין לא נסתרה.

יתר על כן, המשיב היה עקבי בעמדותיו, וכי אם הדירה הייתה נמכרת, המערערת לא הייתה יוצאת ניזוקה, וכי יש לייחס למערערת אשם תורם העולה כדי 100%, ועל כן צדק בית משפט קמא בדחותו את תביעת המערערת.

20. המשיב אף מפנה לכך כי בעת הגשת עיקרי הטענות, הוערכה הדירה כנטען על-ידו, וכי אכן חלקו נמכר למערערת, אחרי ניהול קרב מאסף משך שבע שנים, אשר נגד את תביעתה, תוך שהיא חיה בדירה המשותפת עם גבר אחר.

לא בכדי ציין בית הדין, כי התנהלותה של המערערת נבעה מהשקפתה, כאילו כל הדירה שייכת לה, ולכן ציינה כי לא תהא מוכנה למכור את הדירה ולא תצא מהבית לעולם, וכשלמעשה לא חפצה בגיטה אלא בממונו של המשיב.

עוד הפנה המשיב להליכים המשפטיים הרבים בהם נקטה המערערת. משכך, טוען המשיב, כי צדק בית המשפט באבחון את המקרה דנן מהמקרים האחרים שנדונו בפסיקה, כך גם צדק בעת שכיבד את קביעת בית הדין הרבני, לפיה המערערת היא זו המעגנת את עצמה.

21. המשיב טען כי על פסק הדין הרבני הראשון לא הוגש ערעור והוא הפך לחלוט, וגם הערעור על פסק הדין השני לא התקבל, ובצדק לא ראה עצמו בית משפט קמא כערכאת ערעור נוספת, ומשכך לא קמה עילת עיגון למערערת.

עוד מתייחס המשיב לסופיות הדיון וההליכים, ובחירת המערערת לסיימם מבלי להביא ראיות, וכי המקרה דנן אינו דומה לאותם מקרים בהם מצאו לנכון בתי המשפט, וכשמדובר בבית המשפט העליון, להתערב בהחלטות בית הדין.

דיון והכרעה

כללי:

22. תביעת הנזיקין, לא נועדה לשמש אמצעי ישיר לצורך אכיפת מתן גט או כדי לזרז את מתן הגט וגם אינה עוסקת באמצעים לסידור גט בעתיד, אלא אך ורק בהשלכות הישירות הנובעות מאי מתן או קבלת גט על זכות בן הזוג לפיצויים נזיקיים, אשר לטענתו נגרמו בשל התנהגות בן הזוג האחר [ראו: תמ"ש 6743/02 כ' נ' כ' (21.7.08) (להלן: תמ"ש 6743/02); תמ"ש 3950/00 פלונית נ' אלמוני (23.1.01); בש"א 50576/04 כ' א' נ' כ' ח' (31.5.04); תמ"ש 19270/03 כ.ש נ' כ.פ. (21.12.04)].

ודוק, במקרה דנן, אין אנו נדרשים לשיקול ולטענה אודות תביעת נזיקין מחד גיסא, ושאלת "גט מעושה" מאידך גיסא. זאת, לאחר שבית הדין בחן סוגיה זאת, קבע את אשר קבע, ואיפשר את גירושי הצדדים.

23. מכאן נפנה לשאלה העיקרית שיש להידרש אליה ועניינה - האם יש מקום כי בית משפט אזרחי יחייב בעל לשלם לאשה פיצוי עיגון, זאת שעה שמונחת לפניו קביעה של בית דין רבני לפיה הבעל איננו חייב בגט, ולא זאת אלא שנקבע בבית הדין הרבני כי האישה - היא אשר מעגנת את עצמה.

24. טרם שנידרש לשאלה זו, יש להתייחס לשאלה הכללית, אשר נדונה הן בפסיקה והן בספרות, בשאלת הקורלציה והיחס שבין החלטות בית הדין הרבני, לבין פסיקה של בתי המשפט האזרחיים, בתביעות נזיקין בגין סרבנות גט. הקביעה בדבר קיומה של עילת גירושין נתונה לסמכותו של בית הדין הרבני. משכך, על פני הדברים, לכאורה ככל שאכן בית הדין קבע כי קיימת עילה, אזי מי שאינו מציית להוראת בין הדין, מעשית, מסרב לתת או לקבל גט ומעגן את בן הזוג האחר. עם זאת, גם אם קיימת עילת גירושין, עדיין הוראת בית הדין יכול ותורה על חיוב לתת גט ואף כפיה לכך, ויכול ורק תמליץ או תצווה על כך, ויכול ותימנע אף מהמלצה.

מכאן, שיכול ותישאל השאלה, מהי "דרגת" הוראת בית הדין ביחס לסידור הגט, אשר מהווה היא תנאי לראות בסירוב לה, כעיגון בן הזוג האחר. להבדיל מגישות אלה, ניתן לכאורה, לנקוט בגישה קיצונית, לפיה בית הדין לחוד, וסרבנות גט לחוד. דהיינו, יקבע בית הדין את אשר יקבע, וכל זאת בגדר סמכותו, עדין בעת שבית המשפט ידון בתביעת הנזיקין, יבחן את הדברים, כראות עיניו הוא, הגם שיכול ובנסיבות שכאלו, חלק מעילות תביעה אפשריות, כגון הפרת חובה חקוקה לא תתקיימנה.

בנוסף, יכול ואכן תהא התחשבות באשר קבע בית הדין בדבר עצם החובה או הוראה בדרישה אחרת, לסידור הגט, אך לא בשאלת תחילת מועד הסרבנות, שיכול ויהיה אף מוקדם למועד בו הורה בית הדין את אשר הורה.

25. בכל הגישות כדלעיל, וטרם שנבחן אותן בהתאם להתפתחות הפסיקה, מדובר או במקרה שבית הדין קבע כי אכן קיימת עילת גירושין ויכול והורה אשר יש לעשות ב"דרגה" זאת או אחרת.

אולם, כאמור, בענייננו לא רק שנדחתה תביעת הגירושין שהגישה המערערת בתביעת הנזיקין, אלא שבית הדין קבע כי המערערת היא המעגנת עצמה. וכאן, נדרשים אנו לבחון משמעות קביעה שכזאת, אם בכלל, במסגרת הדיון בתביעת הנזיקין.

26. לדעת הגישה האחת, רק במקום בו פסק הדין הרבני הוא בדרגת "כופין" או "חיוב לגרש", ראוי לאפשר זכות תביעה בעניין פיצוי עיגון. השופט סילמן עמד על כך בתמ"ש (קריות) 48362-07-12 פלוני נ' פלונית (28.2.2013) (להלן: תמ"ש - 48362-07-12) כאשר קבע כי הרף לקיומה של עילה בנזיקין בגין סרבנות גירושין היא: **"פסיקת ערכאה מוסמכת בדבר "חיוב בגירושין" או למעלה מכך, ובמקרים נדירים - פסיקה של "מצווה להתגרש", בנסיבות קיצון כגון נסיבות המלוות באלימות, הקמת תא משפחתי שני, ניכור מוחלט ועוד"** (פסקה 45 לפסק הדין).

בדעה זו תומכים גם המלומדים קפלן ופרי במאמרם י' קפלן ור' פרי "על אחריותם בנזיקין של סרבני-גט" עיוני משפט כח (3) 773, 782 (2005) ואשר לשיטתם יש לפסוק פיצוי נזיקין רק כאשר "ניתן פסק דין של גירושין של בית דין רבני ודרגת פסק הדין היא "כופין" או חיוב לגרש ולא דרגות נמוכות יותר ("מצווה" או "המלצה")". הטעם לכך הוא החשש מפני גט מעושה שלא כדין.

27. הגישה השנייה, ריככה מעט את הגישה הראשונה. השופט ויצמן ציין בתמ"ש 19480/05 פלונית נ' עזבון המנוח פלוני ז"ל (30.4.06) וזאת למעלה מן הנדרש להכרעה באותו פסק דין:

"לא כגישת המלומדים קפלן ופרי, אני סבור כי אין לומר ככלל כי מעת שניתן פסק דין בלשון הממליצה או מצווה לגרש אין מקום להכיר בתביעה נזיקית כנגד סרבן הגט ... אך זאת אך ורק במקרים מיוחדים של סרבנות גט עיקשת לתקופה ארוכה ללא כל טעם סביר והגיוני. על

בית המשפט יהיה, איפוא, לשקול בכל ענין על פי נסיבותיו האם ראוי להורות בו על חיוב הסרבן בפיצויים וזאת תוך התחשבות בסוגית 'עישוי הגט' (עמוד 35 לפסק הדין).

בעמדה זו אוחות גם השופטת טובה סיון בתמ"ש 24782/98 נ.ש. נ' נ.י. (14.12.08) (להלן: **תמ"ש 24782/98**) אשר קבעה כי ניתן לקבוע האם קיימת סרבנות גט בהתאם לראיות, נסיבות והוכחות ולדון בתביעת הנזיקית לגופא:

**"אף במקרים בהם ביה"ד הרבני מסתפק בהמלצה ליתן גט בלבד..." ו-
"ככל שקיימת תביעה אזרחית בפני בצירוף ראיות מספיקות לקיומה של סרבנות גט - על בית המשפט לדון בה עניינית, גם אם בית הדין הרבני החליט להמליץ על נתינת הגט, גרידא" (עמוד 12 לפסק הדין).**

הפסיקה אף הרחיבה זאת למקרים בהם די במסקנה כי אין סיכוי לשלום בית כדי להקים עילת תביעה נזיקית כאמור לעיל [תמ"ש 23849-08-10 י.ק. נ' ב.ש.ק. (9.10.11) (להלן: **תמ"ש 23849-08-10**)]:

[ראו גם ש' דיכובסקי "צעדי אכיפה ממוניים כנגד סרבני גט" **תחומין** כו 173, אשר ריכך את יסוד ה"כפייה" ביחס לפסק דין של בית דין רבני אשר מחייב בעל לתת גט לאשתו].

28. עמדת הגישה השלישית מתווה דרך חדשה אשר מנתקת את העוולה הנטענת והתביעה לפיצוי עיגון בצידה, משאלת חיוב בן זוג במתן גט בבית הדין הרבני, ולמצער בשאלת מועד תחילת הסרבנות. בגישה זו נוקטים כב' השופט מנחם הכהן וכב' השופט בן ציון גרינברג.

כך, השופט מנחם הכהן בהחלטה למחיקה על הסף של תביעה לפיצויי נזיקין ציין כי:

"אין אני סבור עוד כי החלטה של בית הדין הרבני בדבר חיוב הבעל להעניק גט, הינו רף מחייב להגשת תביעה מעין זו ... גם אם בפסק הדין שניתן בבית דין רבני במקרה שבפני מיום 16.3.03 הוכרע בדעת רוב כי אין לחייב הנתבע 1 להעניק גט לתובעת, אין בכך כדי להשמיט הבסיס תחת תביעה זו" [בש"א 56986/07 מ.ט. נ' מ.ט. (6.12.07) (להלן: **בש"א 56986/07)]:**

הגם ששם מדובר היה בנסיבות מיוחדות שנתייחס אליהן בהמשך.

עוד קבע השופט הכהן בתמ"ש 21162/07 פלוני נ' פלונית (21.1.10) (להלן: תמ"ש 21162/07) בו הוסיף, כי:

"ייתכנו מקרים בהם ניתן יהיה לפסוק פיצוי נזיקי בגין סרבנות גט, גם בנסיבות בהן טרם ניתנה החלטה על ידי בית הדין, המחייבת, או ממליצה לבן הזוג הסרבן להעניק את הגט, וכי עניין זה מסור לשיקול דעתו של בית המשפט, ויוכרע על פי נסיבותיו היחודיות של כל מקרה ומקרה" (ההדגשות כאן ולהלן שלי).

השופט גרינברג בתמ"ש 6743/02 פלוני נ' פלונית (21.7.08) (להלן: תמ"ש 6743/02) קבע כי עת עסקינן בטענה המייחסת רשלנות של בעל באי מתן גט לאשתו, הרי שלא מדובר ברשלנות שהיא תולדה של חיוב הבעל בגט על ידי בית דין רבני, אלא: "פונקציה של סירובו של הבעל להיענות לבקשתה של האשה, ושל הנזק שנגרם לה בעקבות סירובו להיענות לה ... הצער הרב, הבושה, הפגיעה בכבודה וכל יתר ראשי הנזק הכלולים בעוולת הרשלנות הינם פועל יוצא של הסירוב שבינו לבניה ולא הסירוב שבינו לבין בית הדין" (עמוד 13 לפסק הדין).

בהתייחס למסלולים האפשריים של הסדרת הגירושין קבע כב' השופט גרינברגר כי- "קיימים שני מסלולים נפרדים אשר בני הזוג המעוניינים להתגרש יכולים לעלות עליהם. מסלול אחד הינו מסלול של חיוב או כפיה למתן הגט; ועל מנת שאישה תזכה בתביעה כזו, עליה לשכנע את בית הדין כי קיימת עילה מבין העילות המוכרות בהלכה לחיוב מתן הגט. ... ברם, קיים מסלול שני, עצמאי, אשר כלל אינו קשור לקיומן של עילות הלכתיות למתן הגט, והוא בדרך של מתן הגט בהסכמה. ברגע שהבעל יסכים מרצונו לתת גט, לא יחקור בית הדין האם קיימת עילה הלכתית, ועצם ההסכמה מהווה בסיס עצמאי ומספיק למתן גט גם אם למעשה לא קיימות עילות לגירושין ... אי לכך, אם דורשת האישה מבעלה שייתן לה גט, הרי שבכוחו של הבעל להסכים לדרישה זו גם אם אין עילות הלכתיות אשר על פיהן היה בית הדין מחייבו לתת את הגט. ואם הבעל מסיבותיו הוא מסרב לתת את הסכמתו, עצם סירוב זה - אשר בגינו, ורק בגינו לא מתבצעים הגירושין כבקשת האישה - הינו התנהגות אשר עלולה להוות רשלנות, על כל המשתמע מכך, אם צפוי כי בסירובו הנ"ל ייגרם נזק לאישה ... וכי מי זה אשר מונע ממנו

מלהסכים מרצונו החופשי מלתת גט לאשתו, גם אם אין הוראה כזו מטעם בית הדין?! אי לכך, בבוא בית המשפט לבדוק את זכותה של האישה לפיצויים בגין עוולת הרשלנות, אין מקום לבדיקה האם חויב הבעל בגט או לא חויב, אלא, האם אכן סירב לבקשת האישה, האם סירובו היה מוצדק, והאם היה צפוי שסירובו יגרום נזק. על כן, גם במקרים שאין חיוב גט כלל, ניתן יהיה למצוא שהאישה זכאית לפיצוי עבור הנזק שנגרם לה מרשלנות הבעל מעצם סירובו לתת לה את הגט המיוחל" (עמודים 13-14 לפסק הדין).

מקור נוסף, אליו מפנה גם כב' השופט הכהן, מאמרו של המלומד ב' שמואלי "פיצוי נזיקי למסורבות גט" המשפט י"ב (ספר הזיכרון לשופט עדי אזור ז"ל, 2007), עמוד 285, אשר כתב כך:

"הכרה בכך שסירוב ליתן גט הוא מקרה פרטי של נזק רגשי, שנגרם למסורבת הגט עקב התעללות נפשית שחוותה, מובילה למסקנה כי התביעה מנותקת מדיני המעמד האישי מפן נוסף: המועד שבו קבע בית הדין הרבני שעל הבעל לתת גט, הוא המועד הרשמי לתחילת ה"סרבנות"... גישתי היא, שקביעה זו אינה במקומה... אם אכן מקור הנזק שנגרם לתובעת הוא נזק רגשי כאמור, לא תמיד תהיה נפקות למועד שבו חייב בית הדין הרבני את הבעל ליתן גט לאשתו... אין לחסום מהתובעת את האפשרות לטעון ולהוכיח כי הנזק הרגשי החל לפני (ואפילו הרבה לפני) המועד הרשמי שבו הוכרז הבעל סרבן... דיני הנזיקין מחייבים מסקנה זו! אין לקבל פרשנות, שלפיה העוולה אינה מתגבשת כל עוד לא היה חיוב של בית הדין הרבני ליתן את הגט, אם עניינה של עוולת הרשלנות הוא התעמרות נפשית ארוכה באישה שחלה עוד בטרם הסירוב הרשמי להחלטת בית הדין" (עמודים 310-311).

עמדה זו קנתה שבייתה במספר פסקי דין של בית המשפט לענייני משפחה, שניתנו לאחר פסק דינו של כב' השופט הכהן בתמ"ש 21162/07 (ינואר 2010).

כך למשל, יש להפנות לקביעתה של כב' השופטת מרינה לוי בתמ"ש 44-04-09 פלוני נ' פלונית (9.8.11) כי:

"הצפיות שייגרם נזק עקב סירובו של מי מבני הזוג להיענות לבקשתו של משנהו הינה פועל יוצא של עצם הסירוב ולא של החלטה או פסק

דין של ערכאה כלשהי. על כן מועד חיוב הגט כלל אינו רלוונטי בהתייחסות לעוולת הרשלנות".

על כל אלה יש להוסיף את אשר נקבע על ידי כב' השופטת שושנה שטמר בעמ"ש (חי') 23464-10-09 א' ש' נ' ד' ש' (6.10.11) (להלן: עמ"ש 23464-10-09) תחת ראש הפרק "חיוב בפיצויים גם ללא פסק רבני המחייב מתן גט", כי:

"מסקירת הפסיקה של בתי המשפט לענייני משפחה, עולה שהיתה מחלוקת אצל השופטים, אם ניתן לחייב בן זוג בפיצויים בגין ביצוע עוולה על פי פקודת הנזיקין ... גם אם טרם ניתן פסק דין המחייב את בן הזוג הסרבן להתגרש ... סבורה אני, שאם יוכח כי בן הזוג הסרבן התרשל אף לפני החיוב בגט במתן הגט, כי גם אז, בנסיבות ראיות, ניתן לקבוע שבוצעה עוולת הרשלנות" (הדגשות שלי).

29. גישה זו אף זכתה לתימוכין בספרות המשפטית.

בשנת 2011 פרסם ד"ר שמואלי מאמר נוסף שחיבר וכותרתו "הדור הבא של תביעות נזיקין בגין סרבנות גט כדי להשיג את הגט ו'כלל האחריות' של קלברזי ומלמד" משפטים מא 153 (2011) (להלן: מאמרו של ד"ר שמואלי).

לדבריו, קיימת הצדקה מבחינת דיני הנזיקין להכרה בתביעת נזיקין שכזו ואין לחסום תביעות שכאלה מראש, אם ניתן להוכיח התרשלנות מצד בן הזוג הנתבע גם במקרה של "העדר מגדלור", קרי העדר החלטה של בית דין רבני לעניין הגט או בדבר חיוב בגט:

"אפשר לבחון התרשלנות הבעל גם כשאין פסק דין רבני המכריז במפורש שהוא חייב לגרש את אשתו (חיוב) ואפילו אם לא ניתן פסק דין רבני בדרגת חיוב נמוכה יותר (מצווה או המלצה). ברור שקיומו של פסק דין רבני בדרגת חיוב או אפילו מתחת כך - אותו מגדלור - מקל מאד את הקביעה כי משלא קיים הבעל את פסק הדין הרבני, הריהו רשן. אך התנאי לטעמי אינו הכרחי כל עוד ההליכה נעשית במתווה של עוולת הרשלנות" (עמ' 222).

במאמרו, ד"ר שמואלי מונה מספר גורמים להכרה עקרונית בתביעה שכזו (ללא חיוב בן הזוג בגט) בנסיבות מסוימות ולאפשר החלה של המתווה הפסיקתי לפיה אי הסכמה למתן גט יכולה לעלות כדי רשלנות, כאשר הוכחה תאפשר להורות על פיצויי עיגון, גם ללא העדר "מגדלור" בדמות קביעה של בית דין הרבני.

הגורם הראשון אותו מכנה ד"ר שמואלי כ"פקטור הכרחי", הוא חלוף הזמן מאז הפירוד בפועל ופתיחת התיק בבית דין רבני, כלשדבריו של ד"ר שמואלי:

"צריכה להיות נקודת זמן אובייקטיבית מסוימת שבה, בראיה אזרחית, עצם הסירוב לתת גט- גם אם אין מגדלור בדמות החלטה כלשהי של בית הדין הרבני- שקול להתעללות נפשית וגורם לנזק נפשי, ומכאן שהוא בבחינת רשלנות ואין הבעל יכול להמשיך ולטעון לשלום בית מתוך ציפייה אין סופית שאשתו תחזור אליו, אף אם הוא מאמין בכך באמת ובתמים" (עמוד 232).

ובהמשך הדברים כותב ד"ר שמואלי כי:

"אם בני הזוג פרודים בפועל במשך תקופה מסוימת מינימלית, והאחד אינו רוצה לשחרר את האחר, אפשר שהוא ייחשב רשע, אף שאינו מחויב הלכתית בגט, בדיוק כפי שאפשר שרכוש בני הזוג יחולק מסיבה זו בלבד, גם אם הנישואין לא יותרו" (עמוד 236).

ד"ר שמואלי במאמרו מתווה למעשה "מקבילית כוחות" לפיה ככל שדרגת החיוב בפסק הדין הרבני גבוהה יותר, כך תהיה נטיה רבה יותר להכיר בתביעת הנזיקין וככל שדרגת פסק הדין הרבני נמוכה יותר, יקשה להוכיח את העוולה במישור הראייתי. ד"ר שמואלי במאמרו סובר:

"אפשר להגיע לתוצאה של הפרת חובת הזהירות בין בעל לאשתו גם במקרים שבהם אין חזקה כזו, אם האישה תוכל להוכיח את אותו מגדלור חלוש בדמות פתיחת התיק ותעמוד בהוכחת כל יסודותיה של עוללת הרשלנות. לצורך זאת דרושה כאמור התאמצות רבה יותר בפן הראייתי" (עמוד 234).

הגורם השני הוא התנהגות בחוסר תום לב של בן הזוג הנתבע אשר מסרב לתת גט הגם שברור לכל כי הנישואין "פורקו" בפועל, תוך הפנייה לפסיקה אשר קבעה כי נישואי בני זוג מטילה על כל אחד מהם חובה לנהוג בתום לב זה כלפי זו תוך שקיימים יחסי אמון מיוחדים בין בני הזוג. לשיטתו, ניתן להחיל את עקרון תום הלב גם על דיני הנזיקין.

קרי, הדגש לשיטתו של ד"ר שמואלי הוא מתן משקל לעצם ההכרה בכך שנישואי הצדדים הגיעו לסיומם דה פקטו, כשדבריו:

"יש כאן הצעה מאוזנת שאינה חוסמת תביעות כאלה מלכתחילה ומאפשרת להתפתח במסגרת דיני הרשלנות, אך גם אינה מאפשרת הוכחת תביעות כאלה בנקל" (עמוד 253).

30. עוד יש להפנות לתמ"ש 12526-02-12 מ' נ' מ' (10.5.13) (להלן: **תמ"ש 12526-02-12**), בו קבע גם כב' השופט שילה (כתוארו אז), כי גם ללא הוראה של בית הדין **"עצם העובדה כי צד מסוים מעגן את הצד השני ללא הצדק, יכולה להוות עילת נזיקין"**.

31. הנה כי כן, לכאורה, אכן הגישה הרווחת כי עילת התביעה בתביעת נזיקין בגין סרבנות גט, אינה נעוצה בהוראת בית הדין הרבני, בדרגה זו או אחרת, אלא בעצם ההתנהלות של מי מבני הזוג, אשר - ככל שעסקינן בעוולת הרשלנות - יש לראותה כהתנהלות בלתי סבירה, אשר צפוי שתגרום לנזק. אולם, אם נבחן הן את הפסיקה שהובאה לעיל, והן את הספרות המשפטית, כפי שהובאה לעיל, נימצא למדים כי בהתאם לגישה הראשונה, תנאי לקביעה בדבר סרבנות גט, חיוב או כפיה על-ידי בית הדין. בהתאם לגישה השנייה, גם המלצה, דהיינו דרגה נמוכה יותר. דהיינו, קיימת זיקה לבית הדין הרבני ולהוראותיו, במסגרת שתי גישות אלו.

לכאורה, בכל הקשור לגישה השלישית, היא אינה מתנה - על-פני הדברים - את העילה בקביעת בית הדין הרבני, אולם אם נבחן את הפסיקה העוסקת בגישה זו, ניווכח כי בכל אותם מקרים בהם נקבע על-ידי בית המשפט כי קיימת סרבנות גט, בסופו של יום, הורה בית הדין על חיוב בגט או הוראה דומה הגם שבדרגה נמוכה יותר, ומשכך, גם נקבע בפסקי הדין השונים כי אין מניעה להקדים את המועד בו החלה הסרבנות, מהמועד של קביעת בית הדין הרבני, ומהנימוקים שפורטו לעיל. ודוק, בעניין בש"א 56986/07, הגם ששם נקבע כי דעת הרוב בבית הדין הרבני לא חייבה את הבעל בגט, ציין בית המשפט כי באותו מקרה מדובר היה במקרה מיוחד שהתעוררה שאלת כשירותו של הבעל ליתן גט לאשתו, ולכן גם לא ברור מה הסיבה לקביעה האמורה, ומשכך אין להסיק מאותה החלטה, מעבר לאשר מצוי בה, מה עוד שמדובר בהחלטה במסגרת בקשה לסילוק על הסף של התביעה.

32. מכאן, הדרא קושיה לדוכתא, וביתר שאת, לאור האמור במאמרו של ד"ר שמואלי, אשר מעורר את השאלה, הכיצד ניתן לקבל סעד של פיצוי בגין סרבנות, כל עוד והגורם המוסמך לקביעה שכזו אודות סרבנות, לא קבעה.

הבאנו לעיל את הפתרונות השונים, אולם דומה כי מהמובאות עולה, כי ניתן יהיה לפסוק פיצויים בגין סרבנות גט גם בהעדר קביעה זו או אחרת של בית הדין הרבני, או עוד טרם קביעה שכזו, ואף אם קיימת קביעה בדבר סרבנות, להחיל את מועד החיוב עוד טרם לאותו מועד שציין בית הדין הרבני.

אולם, לא מצאנו - וכמובן אין בכך ראייה כי הדבר אינו מצוי - אשר יש להורות מקום בו בית הדין הרבני פסק מפורשות כי לא קיימת סרבנות גט מצד בן זוג אחד, והפוך מכך, קיימת עגינות מצד בן הזוג האחר.

בלשון אחרת, ובהתעלם כמובן משאלת הגט המעושה, לכאורה, זכאי נתבע אשר כנגדו הוגשה תביעה בגין סרבנות גט, בנסיבות שכאלו, לטעון הכיחד אם בית הדין קבע כי אני נוהג כשורה, דהיינו התנאים שאני מציב לגיטימיים, יבוא בית המשפט ויפסוק בניגוד לכך.

33. בסופו של יום, הכרעה אודות חיוב בגט אם לאו, לרבות קבלת תביעת גירושין או דחייתה, מוקנית לבית הדין הרבני. דהיינו, לכאורה, עצם קיום סרבנות, יכול ותהא מותנית בקביעת בית הדין וכגישות שהובאו לעיל, אך בתוספת כי גם עמדה "ניטראלית" של בית הדין, לא חוסמת את דרכו של בית המשפט להידרש להכרעה בשאלה זאת.

שונים הדברים מעת שעמדת בית הדין הפוכה.

מעת שנקבע כי לא קיימת סרבנות מצד בן זוג, הכיחד מבוקש כי בית המשפט יפסוק בניגוד לכך.

מנגד, ניתן לכאורה, להרחיב את הגישה השלישית, באופן של "נתק" בין קביעת בית הדין לחוד, ובחינת בית המשפט לחוד.

הנה כי כן, סבורני כי קיימים שיקולים לכאן ולכאן, וכשיש לבחון כל מקרה לגופו ולנסיבותיו.

בנסיבות המקרה דנן, סבורני כי אין אני נצרף להכרעה ואשאיר זאת לעת מצוא, הגם שדעתי נוטה לכיוון של "כיבוד" קביעת בית הדין, הגם שבמקרים חריגים, יכול ובית המשפט ימצא לנכון להורות בניגוד לאותה הוראה של בית הדין, וזאת כאמור, במקרים בהם קיימת "זעקה" בנושא הסרבנות, שאין להתעלם הימנה.

34. טרם שנידרש לנסיבותיו של המקרה דנן, יש להפנות לפסיקה, לפיה אין מקום לקבוע מסמרות בדבר התקופה אשר החל ממנה יש לקבוע כי מדובר בסרבנות גט, כגון תקופה של שנה. כך גם, ישנם שיקולים כלכליים לגיטימיים אשר מצדיקים השעיה מסוימת במתן הגט (ראו תמ"ש 6743/02).

ראו גם במאמרו של פרופ' שחר ליפשיץ "ברצוני להתגרש ומייד!! על הסדרה האזרחית של הגירושין", **עיוני משפט** כח (תשס"ה) 671, בחינה טרם תביעה של סחטנות נטענת אם לא מדובר ברצון לגיטימי להבטיח תחליף כלכלי הולם. עוד יש להוסיף, כי גם על התובע בתביעת פיצויים שכזו, להראות שאכן נהג בתום לב ונתן לבן הזוג האחר את אשר הוא זכאי על-פי דין או הסכם (ראו תמ"ש 12526-02-12).

בנוסף, כי יכול ומו"מ ינוהל מספר שנים, אשר בהן אין לראות את מי מהצדדים כגורם לסרבנות, הגם שבשלב מסוים, משניתנו פסקי דין חלוטים, וכשברור כי לא ניתן להשכין שלום בית, אזי ייקבע כי חלה סרבנות (ראו תמ"ש 26190/08 ש.ז. נ' ד.ז. (28.2.13) השופט גרינברגר).

וראו בהרחבה בעמ"ש 23464-10-09 שם נקבע כי "האשה רשאית הייתה להבין מפסק הדין (של בית הדין הרבני) ... שהיא רשאית לעכב את קבלת הגט עד שהבעל יעמוד בתנאים שנקבעו - מתן בטוחות. גם לאחר פסק דין זה, ועד לפסק הדין ביום ... נתן בית הדין הרבני הגדול מספר החלטות שהורו לבעל לעמוד בתנאים על-מנת לבצע את הגירושין..." וכשמשך תקופה זו אין לראות סרבנות אלא מסגרת של משא ומתן, עד לאותו מועד שהסירוב למתן גט הופך להיות ממניע "של סחטנות כספית, רצון לנצל את כוחה בסירוב לקבל גט על-מנת לחייבו לשלם חוב, וממניעים של נקמנות... אינם מניעים ראויים להמשיך ולהחזיק בבן הזוג כבן ערובה בחבלי הנישואין" (קביעה שיפה גם לשאלה הקודמת שהצגנו).

לבסוף, נפנה לתמ"ש 39371-09-12 ש.ב.ע. נ' י.צ.ב.ע. (10.12.13) (להלן: תמ"ש 39371-09-12) כב' סגנית הנשיא השופטת מימון, כאשר נקבע כי קיים גם מימד זמן שחולף ומחמיר את הסרבנות, וכי גם אם " ... בנקודת זמן מסוימת הסירוב לקבל גט איננה עולה כדי התנהגות רשלנית, אך בנקודת זמן מאוחרת יותר עשויה אותה התנהגות עצמה להיחשב לרשלנות ולו רק בשל חלוף הזמן..." , וכשבית המשפט שם קובע מבחן אם נותר נימוק ראוי ולגיטימי לבן הזוג להתנגד לגירושין.

הנסיבות במקרה דנן:

35. לא בכדי מצאנו לנכון להרחיב ולתאר את ההשתלשלות העובדתית, הן במסגרת היחסים שבין הצדדים, והן בכל הקשור להליכים המשפטיים השונים, ואשר נקבע בהם.

כך גם יש לבחון את הנסיבות דנן, בהתייחס לשני פרקים.

הראשון, בגדר תביעת הגירושין הראשונה ותוצאותיה; והשני, בגדר תביעת הגירושין החדשה, ובמיוחד הקשור לנושא ריבוי הנישואין.

36. בהתייחס לפרק הראשון, יש לחזור לעובדות כפי שפורטו לעיל. אמנם נכון כי המשיב הגיש אף הוא תביעת גירושין, אולם חזר הוא ממנה, ופירט בפני בית הדין הרבני את חששותיו, כי לא יקבל את חלקו בדירה הרשומה על-שם הצדדים שניהם, כאשר בה בעת המערערת התגוררה בדירה, ואף השכירה חלק מהדירה, תוך שציינה באחד הדיונים כי לעולם לא תצא מהדירה. בית הדין הרבני סבר כי אכן היה מקום לחשש המשיב, ועל כן היה מקום להצעותיו, אשר היה בהן להבטיח את קבלת אשר סבר כמגיע לו. ודוק, לא רק שבית הדין האזורי סבר כך, אלא גם בית משפט קמא בעת שבא לבחון את הנסיבות, תיאר את התנהלותה של המערערת, כך גם היותה "הצד החזק". יתר על כן, בית המשפט גם לא נמנע מלהתייחס להתנהלות הקשורה בעצם הגשת תביעת הפירוק של הדירה מחד גיסא, וההליכים הרבים שננקטו על-ידי המערערת מאידך גיסא, על-מנת לסכל יישום פירוק השיתוף, על כל המשתמע מכך. מדובר בקביעה עובדתית של בית משפט קמא, אשר אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בכגון דא, אלא במקרים חריגים, אשר המקרה דנן אינו נמנה עליהם.

37. יתר על כן, לא בכדי משליך ב"כ המערערת את יהבו והשגותיו, על השיטה ההלכתית שננקטה על-ידי בית הדין הרבני האזורי, דהיינו הכרה באפשרות של הצבת תנאים למתן גט, וכשלדעתו של ב"כ המערערת, יש שיטות בהלכה החולקות על דרך זו, ועל כן טוען ב"כ המערערת, כי לא היה מקום לאשר קבע בית הדין הרבני האזורי.

אך ב"כ המערערת אינו מסתפק בכך, אלא טוען הוא שהיה על בית משפט קמא לפסוק את ההלכה כדעתו, והואיל ולא עשה כן, מבקש הוא כי אנו נקבע זאת. אולם, נשמט ממנו, כי הדרך הראויה - אם אכן סברה המערערת כי שגה בית הדין הרבני האזורי, הגשת ערעור על פסק הדין על-מנת שבית הדין הרבני הגדול יכריע בשאלה האמורה, ובדיוק באופן כפי שנהגה בהגשת הערעור והטיעונים בו, לאחר פסק הדין בתביעת הגירושין השניה.

לכך יש להוסיף כי למרות שפסק הדין ניתן עוד ביום 4.7.07, לא פעלה המערערת מאומה עד הגשת תביעת הגירושין השניה ביום 1.1.09, ואף זאת לאור אשר נודע לה בדבר הקשר בין המשיב לבין האשה האחרת.

ודוק, כפי שצוין בתמ"ש 39371-09-12, הדין בהתייחסות לחומרת הנוק, יש מקום להתחשב בכך "... שהתובע לא נהג בנחישות ובתקיפות בהליכים בבית הדין הרבני לקראת השגת הגט".

38. סבורני כי בנסיבות שכאלו, גם לשיטה "המקלה", מעת שבית הדין הרבני האזורי קבע כי המערערת היא זו המעגנת את עצמה, ומבלי לקבוע אם אכן צדק בכך בית הדין הרבני, מעת שהמערערת השלימה עם קביעה זו ולא ערערה, אין מקום כי בית המשפט לענייני משפחה במסגרת תביעת נזיקין, יקבע ממצאים עובדתיים או הלכתיים שונים מן האמור.

לכל האמור יש להוסיף כי המערערת מצאה לנכון להגיש את תביעת הנזיקין רק ביום 31.1.10, דהיינו לאחר פסק הדין במסגרת תביעת הגירושין השניה, ולא שמענו כאילו דרשה בתקופת הביניים בין פסק הדין במסגרת התביעה הראשונה לבין הגשת תביעת הגירושין השניה, כי המשיב יסדיר את הגט ו/או כי אם לא יעשה כן תגיש נגדו תביעת נזיקין, כאמור.

ודוק, לא התעלמתי מפסק דינו של השופט שני בעניין התביעה לדמי שימוש, אך קביעותיו יפות לאשר דן הוא, ופסיקתו אינה בגדר ערעור על פסק דינו של בית משפט קמא.

39. על-מנת הסר ספק, המסקנות יפות לנסיבותיו של המקרה דנן, וכאמור, יש לבחון כל מקרה לנסיבותיו, ובמיוחד מעת שעסקינן בערכאת ערעור ונוכח קביעותיו העובדתיות גם של בית משפט קמא, בשאלת התנהלות הצדדים, במיוחד, בעת שבא בית המשפט לבחון את אותה לגיטימיות נטענת בהצבת תנאים הבאים להבטיח אינטרס כלכלי, זה או אחר, אך תוך התחשבות בקביעת בית הדין, ככל שקיימת, בשאלות אלו.

40. בניגוד לפרק הראשון, בפרק השני הדברים לכאורה שונים. למעשה, העילה של הגירושין נבעה מטענת הביגמיה, וזאת בנוסף לאשר נטען במסגרת תביעת הגירושין הראשונה.

41. בנושא אחרון זה, דומה כי נפלה שגגה בפסק דינו של בית משפט קמא, בעת שבא לבחון את החלטת בית הדין הרבני הגדול מול פסק הדין של בית הדין הרבני האזורי, במסגרת תביעת הגירושין השניה.

כאמור, לאחר פסק הדין בתביעת הגירושין הראשונה, בחרה המערערת שלא להגיש ערעור לבית הדין הרבני הגדול, ולמעשה נראה כי השלימה עם פסיקתו של בית הדין הרבני האזורי, וכמפורט לעיל.

שונים הדברים בכל הקשור לפסיקתו של בית הדין הרבני האזורי, בדחותו את תביעת הגירושין השניה.

עתה, המערערת הגישה גם הגישה את ערעורה, וכשבערעור זה אכן טענה באופן ישיר, כנגד קביעת בית הדין, כאילו ניתן להתנות תנאים בגט, תוך הבאת המקורות להשגותיה, וכפי שהבאנו לעיל. יוער, כי למעשה אותה השגה מהפך ההלכתי אשר ב"כ המערערת ביקש שאנו נכריע בה, ואשר לא מצאנו לנכון לעשות כן, עמדה במוקד הערעור על פסק הדין במסגרת תביעת הגירושין השניה. יתר על כן, בית הדין הרבני הגדול לא דחה את טענות המערערת שם, אלא לאור אותה התחייבות של המשיב, כי יתגרש מייד לאחר שיוכח שאכן נישא לאשה שניה בחו"ק, לא נזקק לאותה הכרעה.

בלשון אחרת, בניגוד לקביעת בית משפט קמא, לא נדחה ערעור המערערת בפני בית הדין הרבני הגדול.

42. משכך, עלינו להידרש לאשר נקבע על-ידי בית הדין הרבני הגדול, כך גם לטענותיו של המשיב לפני בית הדין הרבני האזורי.

כזכור, עילת התביעה במסגרת תביעת הגירושין השניה, כללה הן את אשר נטען במסגרת תביעת הגירושין הראשונה, והן את הקשור לנישואיו של המשיב לאשה שניה, כאשר נטען כי הוא נישא לה עוד ביום **24.2.09**.

דומה, כי הן בית הדין הרבני האזורי והן בית הדין הרבני הגדול, סברו כי אם אכן היה מוכח הדבר, היה מקום לבחון את עילת הגירושין בגין נסיבה זו, ולא בכדי נשאל המשיב אודות הנטען כלפיו בנושא זה.

43. ומכאן, להתייחסותו של המשיב לשאלות בנושא זה בעת הדיון בפני בית הדין הרבני האזורי:

"בי"ד: זה נכון שנשאת אישה?

בעל: סיפורי סבתא אמרו עלי שאני נואף עם שבע נשים ופעם אמרו

שאני מתעסק עם גברים.

בי"ד: האם נישאת לאישה לפני חודשיים?

בעל: לא נשאתי אישה.

...

בי"ד: ... אתה מכיר את גאנה חבשו?
בעל: אני מכיר ודאי. זו חברה שלי. אנו גרים ביחד ...
בי"ד: האם התחתנת אתה?
בעל: לא"

וכך גם בדיון בפני בית הדין הרבני הגדול, השיב מפורשות במענה לשאלת בית הדין
"לא התחתנת עם מישהי אחרת?", "לא, אך אני חי עם אשה אחרת אך לא נשוי לה
כדמו"י ... אני גר עם אמא שלה, לא איתה".
ובהמשך נאמר כך:

"הבעל מתחייב שאם יתברר שאכן הוא נשוי לאשה אחרת מוכן כעת
להתגרש מיד. בלא שום תנאים אחרים כולל התנאים שהעלה בית הדין
האזורי".

44. לא בכדי עתרה המערערת בפני בית הדין שיתאפשר לה להביא ראיות
להוכחת הטענה של ריבוי נישואין, וזאת גם בהסתמך על תמליל השיחה בין חוקר
פרטי מטעמה ובין הרב שנטען שחיתן את המשיב והאשה השניה, תמליל שהועבר
לבית הדין הרבני האזורי עוד בתאריך 20.4.09.

מכל מקום, דומה כי הן לנוכח התחייבותו של המשיב, והן לאור טענותיה של
המערערת, הרי ככל שבית הדין היה משתכנע שאכן המשיב נישא בחו"ק לאשה
שניה, היה מחייבו להתגרש מהמערערת, וזאת ללא קשר לנושאים הרכושיים.

45. ודוק, אין אנו נצרכים לפסיקה הלכתית, אם אכן בית הדין הרבני, בין
האזורי ובין בית הדין הרבני הגדול, אכן היו פוסקים כי המשיב חייב לתת גט
למערערת.

די לנו בכך שבמסגרת פרק זה, לא ניתן להתחשב ולתת משקל לאותה דחיה של
תביעת הגירושין השניה, כפי שנתנו משקל לדחיית תביעת הגירושין הראשונה,
לרבות נוכח הקביעה שם, כי המערערת היא זו המעגנת עצמה.

יתר על כן, ברי כי לאור ההרשעה בפלילים, הוכח כי המשיב שיקר במצח נחושה הן
את בית הדין הרבני האזורי והן את בית הדין הרבני הגדול, ולמעשה כל שחפץ
להמשיך ולאמלל את המערערת, תוך "דחיית הקץ", בה בשעה שידע באופן ברור כי
נישא בשנית, חרף אשר הצהיר והכחיש.

חמור מכך, גם לאחר ההרשעה ולאחר שבית הדין הרבני האזורי, ובצדק, הורה כי
עניינם של בני הזוג יועבר ישירות לבית הדין לסידור גט, בחר המשיב לחזור

ולהתכחש גם להתחייבות שנתן בפני בית הדין הרבני הגדול ואם לא די בכך, ביקש גם כי כתנאי להסכמתו לתת את הגט, תבוטל תביעת הנזיקין.

46. ניתן אפוא לקבוע, כי בהתייחס לתקופה שמעת נישואיו השניים של המשיב ועד לסידור הגט בפועל, לא קיימת קביעה של בית הדין השוללת סרבנות, או מטילה את גורם הסרבנות על המערערת.

הפוך מכך, למעשה לאור החלטת בית הדין הרבני הגדול, כך גם ההחלטות שניתנו על-ידי בית הדין הרבני האזורי, לאחר מכן, ניתן לראות בהחלטות אלו כעין חיוב המשיב להתגרש, גם אם העילה עניינה אותה התחייבות חד משמעית והבלתי מותנית שניתנה על-ידו בפני בית הדין הרבני הגדול.

למצער, דומני כי בנסיבות של התנהלות שכזו, די בכך לקבוע כי אכן מתקיימת העילה של רשלנות, על כל רכיביה, וכשאינן צורך לחזור ולפרט את הרכיבים השונים בעת שעסקינן בסרבנות גט, ודי להפנות לפסיקה שהרחיבה בנושא זה, ואשר הובאה לעיל.

ודוק, יפים הדברים אשר הובאו לעיל, כי יכול ובתחילת הסכסוך בין בני זוג, עדיין לא מדובר בסרבנות גט, אולם בשלב מסוים, העיכוב בסידור הגט יכול וייחשב כסרבנות.

47. **הנה כי כן, מדובר במקרה דנן בסרבנות גט מצד המשיב לתקופה החל מ- 24.2.09 ועד ליום 1.11.10. דהיינו, כשנה ושמונה חודשים.**

כפי שפורט בפסקי הדין הרבים אשר הוזכרו לעיל, במקרה של סרבנות גט, קמה עילה מכוח עוולת הרשלנות על רכיביה השונים, ואין מקום לחזור ולהידרש לפירוט הנצרך לעוולה זו.

במיוחד יפים הדברים לאחר שכיום, דומה שאין חולק כי עוולת הרשלנות בהקשר של סרבנות גט, הוכרה כעילה, מכוחה זכאי בן-הזוג המעוגן לפיצויים.

במקרה דנן, לאור כל אשר פורט, התקיימו כל הנסיבות וכל התנאים של עוולה זו. לא למותר לציין, כי במקרה דנן, לא מדובר בהפרת חובה חקוקה, ומשכך אין אנו נדרשים לעילות אחרות, ודי לנו במפורט לעיל.

48. מכאן, לסכום הפיצוי.

בחלק מפסקי הדין שהובאו לעיל, מצאו לנכון בתי המשפט לפרט את שיעור הפיצוי אשר נפסק במקרים שונים (ראו בעמ"ש 23464-10-09 ותמ"ש 39371-09-12).

אכן, מוצאים אנו בפסיקה, ובמיוחד מעת שעסקינן בחיוב בעל בפיצוי, פערים משמעותיים בין פסק דין אחד למשנהו, ולא בכדי.

מדובר בהערכה של נזק "לא ממוני" אשר מטבע הדברים תלוי הוא בנסיבותיו הספציפיות של כל מקרה, כך גם בהערכת בית המשפט אשר דן באותו מקרה ספציפי, בדבר הפיצוי הראוי, וכשקשה לקבוע מסמרות בדבר שיעור הפיצוי הראוי. אולם, סבורני כי יש לזכור שבסופו של יום, לא מדובר על ענישה, אלא בפיצוי, וכי לא בכל מקרה יש מקום לפסיקת פיצויים מוגברים, אלא באותם מקרים שבית המשפט מוצא לנכון כי מחייבים הם פסיקה שכזו.

מנגד, הגם שקבענו את אשר קבענו בהתייחס לתקופה הראשונה, דהיינו, עד הגשת תביעת הגירושין השניה, עדיין אין להתעלם מתקופת הנישואין הקצרה "בפועל", כאשר הצדדים נישאו ב- 20.3.02, מול קשר הנישואין הפורמאלי שלא הותר, משך כל אותן שנים.

עוד יש להתחשב בדבר עבור הזמן מעת הגשת תביעת הגירושין השניה ביום 1.1.09, ועד להיום, דהיינו כי יש להעריך את הסכומים השונים נכון להיום. כאמור, בתביעת הנזיקין קיימת דרישה לתשלום בגין כל יום מאז הגשת התביעה ביום 31.1.10.

נראית בעיני הגישה שהובאה בפסק הדין דלעיל, בדבר הגבלת שיעור הפיצוי. עם זאת, במקרה דנן, יש להתייחס לא רק לתקופה בה מדובר, תוך התחשבות בתקופה הקודמת, אלא גם באותה "עזות מצח" של סרבנות בוטה, תוך שהמשיב מהתל הן במערערת והן בערכאות השיפוטיות אשר דנו בעניינו, כך משך תקופת הביגמיה. דומה כי לא יהיה חולק, אודות התנהלותו חסרת תום הלב של המשיב, אשר יש להתחשב בהתנהלות שכזו, לא רק בעת קביעת עצם "האחריות", אלא גם בשאלת שיעור הפיצוי, ובמיוחד שעסקינן ביחסים המיוחדים שבין בני זוג, המחייבים נורמה מיוחדת.

משכך, סבורני כי יש להעמיד את הפיצוי בסכום של 180,000 ₪, נכון להיום.

סיכום של דברים

49. הערעור שלפנינו עניינו פיצוי נדרש כנגד בעל אשר סירב ליתן את הגט משך תקופה, וכאשר בהתייחס לתקופה ראשונה בה לא סודר הגט, קבע בית הדין הרבני, כי הסרבנות הינה מטעם האשה, וכשבית משפט קמא קבע כי נוכח האמור, תביעת הנזיקין שהגישה המערערת דינה להידחות.

50. לא מצאנו להתערב במסקנות בית משפט קמא בהתייחס לתקופה הראשונה, הגם שיכול והדבר אינו נקי מספיקות. אולם מאידך, מצאנו לנכון להתערב בקביעותיו, וזאת בהתייחס לתקופה של הגשת תביעת הגירושין השניה, ולמעשה לתקופה של נישואיו של המשיב לאשה השניה. ביחס לתקופה זו, מצאנו כי יש להתערב במסקנותיו של בית משפט קמא, כל זאת על בסיס אותן עובדות אשר בעיקרן, לא חלקו עליהן הצדדים.

51. לאור כל האמור, הייתי ממליץ לחבריי לקבל את הערעור, ולחייב את המשיב לשלם למערערת סכום של 180,000 ₪, נכון למועד מתן פסק הדין, וככל שהסכום לא ישולם, לרבות באמצעות מימוש עיקול, תוך 30 יום מהיום, יישא הסכום הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום בפועל. נוכח אי פסיקת הוצאות בפני בית משפט קמא, כך גם נוכח קבלת הערעור באופן חלקי, כל צד יישא בהוצאותיו. הפיקדון שהפקידה המערערת, ככל שהופקד, יוחזר לה באמצעות בא-כוחה.

ישעיהו שנלר שופט, סגן נשיאה - אב"ד

השופט ד"ר קובי ורדי:

אני מסכים ומצטרף לחוות דעתו המקיפה והמעמיקה של חברי, אב"ד השופט שנלר, שבנסיבות העובדתיות הספציפיות של המקרה, ובהתחשב גם בהתנהגותו של המשיב וחוסר תום ליבו באמירותיו בבית הדין הרבני לגבי אי נישואיו לאשה נוספת, מול הודאתו בהליך הפלילי בו הורשע בביגמיה, אמירותיו שלמעשה הביאו לכך שבית הדין הרבני לא חייבו במתן הגט, ומבלי להכריע בסוגיה של "כיבוד" או "אי כיבוד" קביעת בית הדין, הגיע לתוצאה הראויה והמאוזנת.

ד"ר קובי ורדי, שופט

השופטת לבהר-שרון:

אני מסכימה.

רות לבהר-שרון, שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט שנלר.

המזכירות תמציא העתק מפסק הדין לב"כ הצדדים.

ניתן היום, כ"ב בשבט תשע"ד, 23 בינואר 2014.